

KRONIKA OBCE CHLOUMEK

„Nechť kniha tato, v níž veškeré radostné i žalostné události zaznamenány budou, stane se zrcadlem všem, v němž by dobré a záslužné skutky pro dobro obecné vykonané v každou dobu spatřeny býti mohly. Budťež zde též uvedeny události a skutky zlé a záhubné, aby potomstvu byly příkladem výstražným.“

Tak začíná kronika obce Chloumek, sepsaná v letech 1883 – 1937. Kniha má formát 25 x 39 cm, tvrdé papírové desky, 211 označených stran, z toho 79 popsaných. Zažloutlé listy voní zvláštní vůní staré archiválie. Pravé dolní rohy jsou užmoulané – doklad to, že mnoho lidí jí listovalo a nebyla tedy psána zbytečně.

Prvních čtyřicet osm stran je psáno úhledným písmem, vytříbeným slohem i pravopisem. Tuto část kroniky sepisoval pan třídní učitel Dědourek z Boháňky od r. 1883 do r. 1889, tedy šest let. Kroniku začal psát sice až v r. 1883, ale záznamy začal nejdůležitějšími událostmi v monarchii od r. 1848.

Podrobně se věnoval zvláště válce z r. 1866, vždyť se dotkla obce z bezprostřední blízkosti a byla ještě v živé paměti. I další léta zaznamenával nejen dění v obci, ale komentoval i důležité události státoprávní, dávaje vždy najevo své české vlastenectví, ovšem s plnou loajalitou k císařské rodině.

Od roku 1889 ležela kronika dlouhá léta neotevřena, až pod vlivem zákonného nařízení vést v obcích pamětní knihu v ní od r. 1923 pokračoval starosta František Stehlík. Léta 1889 až 1922 rekonstruoval podle dokladů a pamětí. Na první pohled je zřejmé, že tento kronikář, ač poctivě psal rok po roce, nevládl perem tak hbitě jako pan učitel. Písmo je kostrbaté, pravopis svérázný a obsah je ponejvíce výčtem připomínajícím účetní knihu. Velká pozornost je věnována počasí. Je vidět, že se kroniky ujal hospodář. Podle

písma lze předpokládat, že mu v pozdějších letech někdo s psaním pomáhal. Střídají se písmena kostrbatá s úhlednými, velká a rozevlátá s drobnými. Odhadem se sepisování účastnili možná až čtyři pisatelé. Zda byli také autory textů, nebo jen vypomáhali kronikáři, nelze určit. Jen u zápisu k roku 1924 je signatura Josefa Šepse, správce školy, s datem 8.7.1928, avšak zápis roku 1924 jeví výrazné znaky dvou rukopisů. Podle barvy inkoustu se lze domnívat, že Jos. Šeps je autorem zápisů let 1926 a 1927.

Rokem 1927 končí druhá část kroniky. Navazuje na ni až v roce 1934 Josef Nekvapil (č.p. 24), který také začal rekapitulací sedmi předcházejících let a který kroniku vedl až do konce, tj. do r. 1937 včetně. Jeho zápisy jsou stručné a věcné, tematicky členěné. Písmo je konzistentnější, zpočátku drobné a celkem úhledné. Později jsou zápisy již méně pečlivé, je však znát, že ruka hospodáře vládla perem lehce. Poslední zápis je datován rokem 1937. Kronika končí záznamem o úmrtí T.G. Masaryka.

SPRÁVA OBCE

Samosprávy se obcím dostalo Zákonem obecním z r. 1864. Podle kroniky se obec kolem r. 1883 jmenovala Chloumek nad Jeřicemi nebo také Chloumek Jeřický. V té době měla 157 obyvatel a rozlohu 246 jiter 1136 sáhů, s pozemkovým výnosem 1549 zlatých 23 krejcarů. Chloumek byl původně spojen s panstvím jeřickým, také farou a školou náležel k Jeřicím a spolu s Votuzí tvořil až do r. 1883 i jednu politickou obec Velké Jeřice. Chloumek a Votuz tak neměly své vlastní obecní zastupitelstvo, jen zástupce ve funkci radního a jednoho nebo dva členy výboru v zastupitelství jeřickém.

Prvním radním (1862 – 1864) uvedeným v kronice byl Václav Glazar (č.p. 9), za něhož byly zřízeny na návsi socha sv. Václava a na horním konci kamenný kříž. Po něm (1865 – 1867) byl radním Jan Suchý. Dalších šest let byl chloumeckým radním František Černý, lesní jeřického panství. Ten dal na návsi vysázet hruškové stromy a zavedl obecní matriku.

V majetku obce byl kromě cesty les o výměře 775 čtverečních sáhů na parcele č. 34 a výměra na severu za vsí.

V letech 1877 – 1883 byli radními František Stehlík (č.p. 7), Josef Nekvapil (č.p. 22) a Václav Velich (č.p. 11).

Samostatnost obce

Roku 1882 se dohodli zástupci osad Votuze a Chloumku na odtržení od Jeřic a utvoření společné samostatné politické obce. Poněvadž již předtím většinu obecních záležitostí tyto osady spravovaly samostatně, zemský výbor změnu bez průtahů schválil. Byla ustavena samostatná politická obec se jménem Votuz, protože Votuz měla o několik zlatých více daní.

I. volby r. 1883

První volba do obecního zastupitelstva proběhla 31. března r. 1883. Radními byli zvoleni čtyři občané z Chlounku, šest občanů z Votuze a Karel, svobodný pán z Gagernu, majitel velkostatku v Jeřicích. Za členy výboru byli zvoleni: Václav Velich z Chlounku (č.p. 11), Jan Vorel z Votuze, František Dufek z Votuze, Jan Mešejda z Chlounku, Josef Čiháček z Chlounku, Josef Nekvapil z Chlounku, Václav Glazar z Votuze a Václav Zubr z Votuze. Náhradníky se stali Josef Fridrich z Votuze, Jan Malich z Votuze, František Vorel z Chlounku, Josef Hartman z Chlounku, Jan Janeček z Chlounku a Jan Suchý z Chlounku. Prvním radním byl zvolen Václav Glazar z Votuze, druhým Jan Mešejda z Chlounku. Prvním obecním starostou se stal Václav Velich. Obecní výbor se dohodl, že podle toho, z které osady bude zvolen starosta celé obce, z druhé osady bude jmenován první radní a každá z obou osad si své domácí záležitosti povede sama. Byla také dohodnuta odměna starostovi 50 zlatých ročně a obecnímu radnímu z té osady, kde nebude starosta, odměna 25 zlatých ročně.

Za první volební období byla postavena silnice spojující Chloumek s Votuzí a na Chlounku byl zřízen nový zvonec. V r. 1885 se obecní výbor usnesl na vykácení lesíka chatrných a zakrnělých borovic a vysazení nových modřínů.

II. volby r.1886

V r. 1886 skončila tříletá působnost prvního samostatného obecního zastupitelstva, proto byly na 20. března vypsány nové volby. Za členy výboru byli zvoleni: Václav Velich z Chlounku, František Hnátek z Chlounku, Josef Hartman z Chlounku, Jan Mešejda z Chlounku, Jan Stehlík z Chlounku, Josef Čiháček z Chlounku, Václav Pour z Votuze, František Krejčí z Votuze a Velkostatek Jeřice. Náhradníky se stali Jan Vorel z Votuze, Josef Fridrich z Votuze, Václav Jerych z Chlounku, Václav Zubr z Votuze a Jan Zolman z Votuze. Při volbě představenstva byl znovu zvolen starostou Václav Velich,

prvním radním se stal František Krejčí z Votuze a Jan Stehlík pak druhým radním.

Prvním záslužným skutkem nového zastupitelstva byla stavba silnice od hranice s Boháňkou v délce 400m. Během tříletého působení samosprávy byl v r. 1887 vysázen obecní lesík v Chloumku na parcel č. 34 a postaven kus silnice, 170 m po zatáčku cesty k Březovicím. Na vysázení lesíka se spotřebovalo 2700 modřínových sazenic. Práce byly provedeny pod dozorem odborníka Františka Černého, lesního při jeřickém velkostatku.

III. volby r. 1889

11. března vzešli z nových, již třetích voleb do obecního zastupitelstva členové obecního výboru: Václav Velich z Chloumku, Josef Čiháček z Chloumku, František Hnátek z Chloumku, Josef Nekvapil z Chloumku, Jan Mešejda z Chloumku, Jan Stehlík z Chloumku, Václav Pour z Votuze, Václav Glazar z Votuze a František Zubr z Votuze. Náhradníky byli Václav Jerych z Chloumku, Václav Velich z Chloumku (č.p. 14), František Krejčí z Votuze, Jan Vorel z Votuze, František Dufek z Votuze a František Glazar z Votuze.

19. března zastupitelé zvolili do představenstva: Jana Mešejdu za starostu, Josefa Čiháčka za prvního radního a Františka Zubra za druhého radního.

Ještě v tomto roce byl vypuštěn rybník na návsi a opravena hráz, v následujícím roce byla postavena cesta z návsi k usedlosti č. 4.

IV. volby r. 1892

V těchto volbách byli do obecního zastupitelstva zvoleni: Jan Stuchlík (č.p. 9) z Chloumku, Jan Mešejda z Chloumku, Josef Čiháček z Chloumku, Jan Nekvapil z Chloumku, František Petera z Chloumku, Josef Vorel z Chloumku, Václav Glazar z Votuze, Václav Pour z Votuze a Josef Vorel z Votuze. Starostou byl zvolen Jan Stehlík z Chloumku, 1. radním se stal Václav Glazar z Votuze a 2. radním Josef Vorel z Chloumku.

V. volby r. 1895

V nových volbách byli do obecního zastupitelstva zvoleni: z Chloumku Jan Mešejda, Jan Stehlík (č.p. 6) a Josef Vrabec, „...kdož z Votuze není známo.“ Starostou se stal Václav Pour, první starosta z Votuze. Jan Mešejda byl prvním radním, tzn. že samostatně vedl účtování a veškeré řízení v Chloumku. Jen některá rozhodnutí a vydání řešily obě osady společně, tak jak se dohodli první zastupitelé v r. 1883.

VI. volby r. 1898

Z obecních voleb vyšli podle záznamů tyto zastupitelé: z Chloumku Jan Podaný, Jan Janeček, Josef Nekvapil (č.p. 5), Josef Vrabec, Václav Velich a Jan Mešejda, z Votuze Josef Vorel a Václav Pour. Starostou byl zvolen Josef Nekvapil, prvním radním Josef Vorel z Votuze a druhým radním Josef Vrabec z Chloumku.

V tomto volebním období se pokračovalo v budování komunikací.¹

Obecní studna na návsi, ze které vytékala voda do rybníka, byla prohloubena a znovu zklenuta a místo starých hruškových stromů byly na dolní návsi vysázeny topoly. S pomocí zemské subvence byl postaven nový vodovod ze železných emailovaných rour pro dolní část obce.²

VII. volby r. 1901

Koncem roku proběhly obecní volby a byli zvoleni: z Chloumku Josef Vrabec, Jan Stehlík, Josef Nekvapil, Josef Hartman, Josef Heligr a Jan Mešejda,

¹ Viz kap. Stavby - Komunikace

² Viz kap. Voda a kanalizace

z Votuze Václav Glazar, Alois Zubr a František Zubr. Starostou se stal Josef Vrabec z Chlounku, prvním radním Václav Glazar z Votuze. Druhým radním zvolili Jana Mešejdu.

V r. 1902 se pouze poněkud opravila cesta k Jeřicím, zato v r. 1903 se opravoval a vybíral rybník v dolní návsi.

VIII. volby r. 1904

V obecních volbách byl opět zvolen starostou Josef Vrabec z Chlounku, 1. radním Antonín Krejčí z Votuze, 2. radním František Stehlík z Chlounku.

V tomto volebním období se především budovaly okresní silnice.³

IX. volby r. 1908

V těchto volbách byli zvoleni občané: z Chlounku Josef Vrabec, František Jirásek, František Stehlík, Jan Mešejda, Josef Nekvapil (č.p. 5) a Václav Velich. Z Votuzi Jan Glazar, Petr Houžvička a František Zubr. Starostou byl zvolen již potřetí Josef Vrabec, prvním radním Jan Glazar a druhým radním František Jirásek.

V roce 1909 zahájily svou činnost první dva spolky, Sbor dobrovolných hasičů a Hospodářsko-občanská beseda.

V Dolních Černůtkách byla postavena sušárna na čekanku a několik zdejších rolníků se stalo s 27 podíly jejími podílníky.

V roce 1910 se opravovaly cesty, vybíraly studny a vše se po katastrofě z předchozího roku, způsobené náhlou průtrží mračen, opravovalo⁴.

³ Viz kap. Stavby – Komunikace

⁴ Viz kap. Počasí

Také se pokračovalo ve výstavbě komunikací. Postavila se nová silnice ve směru od Boháňky k Březovicím, tj. od č.p. 1 k hostinci (č.p. 13)⁵

X. volby r. 1911

Novou správu obce vytvořili: z Chloumku František Suchý, František Jirásek, Josef Nekvapil (č.p. 5), František Stehlík a pět občanů z Votuzi. Za starostu si zastupitelé vybrali Františka Zubra z Votuzi (č.p. 4), prvním radním se stal František Suchý.

Představitelé obce hned rozhodli, že obecní les, který byl vysázen modříny, jež však nerostly a vysychaly, bude ještě v tomto roce úplně vykácen. V následujícím roce se vzniklá paseka překopala.

V r. 1912 se také vypustil rybník na návsi a opravovaly se hráze.

V obci bylo založeno vodní družstvo pro melioraci pozemků. Členy se stali: Jan Nekvapil (č.p. 2), František Jirásek (č.p. 4), Josef Nekvapil (č.p. 5), Jan Mešejda (č.p. 6), František Stehlík (č.p. 7) a Josef Nekvapil (č.p. 22). Akce se účastnil též František Zubr z Votuzi, který již dříve odkoupil parcelu od Josefa Nekvapila. Ještě v r. 1912 zadali projekt na drenování pozemků.

V následujícím roce 1913 se pokračovalo ve výstavbě silnic - upravovala se cesta k Březovicím.⁶

XI. volby r. 1914

V posledním předválečném čase proběhly v Chloumku a Votuzi volby místního zastupitelstva, avšak záznam v kronice je tentokrát zmatený. Nejprve

⁵ Viz kap. Stavby – Komunikace

⁶ Viz kap. Stavby – Komunikace

je psáno, že byli zvoleni František Suchý, František Jirásek, Josef Nekvapil (č.p. 5), František Stehlík, Jan Mešejda, Josef Černý, Josef Vrabec a Antonín Kaska, starostou byl zvolen František Stehlík (č.p.7), prvním radním František Jirásek a druhým radním Josef Černý. Hned na dalším řádku je však psáno, že:

„ společně s Votuzí byli zástupci: Krejčí Ant. z Votuze, Kulháněk z Votuze, Hejzman z Votuze, Zubr Alois z Votuze, Mešejda Jan z Chloumku, Jos. Nekvapil č. 5 z Chloumku. Za starostu zvolen Krejčí Ant. z Votuze a Jos. Nekvapil 1. radní.“

Ještě začátkem roku bylo zažádáno o rozloučení osad Chloumku a Votuzi, ale v důsledku války k tomu došlo teprve v r. 1919.

V květnu 1918, ještě za války, vzali na výrobu střeliva zvonek.

Znovu se z kvádrů stavěla menší nádrž na vodu nad obcí, ale ani to se neosvědčilo a voda se neudržela, v r. 1921 se nádrž musela přestavět z železobetonu . V roce 1918 se také v obci od č.1 k č. 13 a od č. 24 dolů do návsi vyštěrkovala cesta.

Hlavní správní událostí roku 1919 bylo rozdělení politické obce a osamostatnění Votuzi a Chloumku. Také bylo zažádáno o rozšíření a zaokrouhlení zdějšího katastru. V tomto roce se pokračovalo ve výstavbě okresních silnic tam, kde se přestalo před válkou.

XII. volby r. 1920

Začátkem roku byly provedeny obecní volby podle nového systému, tj. podle usnesení politických stran. Právo volit i být zvolen měly osoby od 21 let a také ženy. Do zastupitelstva v obci Chloumek byli navrženi: Mešejda Jan ml., Velich Václav (č.p. 14), Černý Josef, Stehlík František (č.p. 7), Suchý František, Vrabec Josef, Pour Josef, Nekvapil Josef (č.p. 2) a Jan Valeš. Starostou byl zvolen Stehlík František , náměstkem starosty Černý Josef a radním Suchý František.

Na občany nové republiky stále doléhaly důsledky války. K válečným půjčkám, měly-li mít platnost, musely obce půjčit republice 75%, a tak i zdejší

obec, jež jich měla za 1800 Kč, musila si půjčit znovu 1350 Kč, aby předešlé neztratila, ty však platily také jen ze 75%, tj. 1350 Kč.

V tomto roce byly v obvodu obce dostavěny okresní silnice.⁷

V roce 1921 stavěla se po žních železobetonová nádrž pod hasičskou zbrojnicí, stála přes 8 000 Kč.

Aby se mohla upravit návěs, vykácely se r. 1922 na ní rostoucí topoly a vybíral se rybník. Vyvážka se navozila kolem sochy sv. Václava, čímž se místo trochu zvýšilo. Také se vybrala studna a položily se ze studny do rybníka menší cementové roury.⁸

V říjnu 1922 byla v obci zavedena elektřina.⁹

V roce 1923 bylo v obci 138 obyvatel.

V tomto roce byla zamítnuta žádost z r. 1919 o rozšíření a zaokrouhlení katastru obce. Ministerstvo vnitra rozhodlo, že k tomu nejsou žádné důvody.

V těchto poválečných letech byly zavedeny obrovské daně různých názvů: moučná dávka, dávka na umělá hnojiva, daň z příjmu (ta existovala i za Rakouska, ale v republice ji musel platit každý, kdo měl příjem ze svého hospodářství 6 tisíc). To byly daně mimo stávající pozemkové a domovní, které byly také vysoké, protože měly přírázky válečné, státní, okresní, a obecní. (Obecní přírázky začaly v r. 1921 vybírat berní úřady, ač do té doby si je obecní úřady vybíraly samy.)

„Největší daň stihla každého, tzv. dávka z majetku a přírůstku.“

V r. 1919 byl totiž odhadnut soupis veškerého majetku, co stál 1. března 1914 a co 1. března 1919. Příklad: kráva stála v r. 1914 osmdesát až sto zlatých, v r.

⁷ Viz kap. Stavby – Komunikace).

⁸ Viz kap. Stavby – Voda, kanalizace

⁹ Viz kap. Elektrifikace obce

1919 čtyři až pět tisíc korun. Rozpor byl připsán v přírůstku na majetku, I když domy zůstaly stejné, jen byly sešlejší. Bylo sepsáno také veškeré nářadí a hospodářské stroje.

Výpis, kolik měl který daňový poplatník vyměřeny dávky z majetku :

Číslo domu		korun
1	Heligrová Františka	50
2	Nekvapil Jan	14 000
3	Klaska Antonín	-
4	Jirásek František	1 550
5	Nekvapilová Anna	-
6	Mešejda Jan	8 087
7	Stehlík František	8 210
8	Valeš Jan	-
9	Stehlík Jaroslav	-
10	Suchý František	7 800
11	neobydleno (majitelka Hnátková z Březovic)	
12	Smolař Alois	1 540
13	Vorel František	500
14	Velich Václav	120
15	Všetečková Barbora-	
16	Čiháček Josef	2 504
17	Černý Josef	2 400

18	Hartman Josef	-
19	Marksová Anna	-
20	Vrabec Josef	2 450
21	Pour Václav (koupil domek od K. Růžičkové za 11 000 Kč, z toho dcera, která jej zdědila, platila daň 2 438 Kč).	
22	Nekvapilová Anna	-
23	Velichová Františka	50
24	Nekvapil František	-
25	Černá Růžena	-
27	Růžičková Růžena	-

V roce 1922 se občané usnesli postavit vodovod pro celou obec. V březnu 1923 byly vypracovány zemědělskou radou plány a na základě žádosti o povolení ke stavbě vodovodu bylo přede žněmi provedeno v obci vodoprávní řízení. V prosinci byl proveden projekt.

V červenci r.1924 se začalo s kanalizací, stavba stála 2 500 Kč (viz kap. Voda).

V listopadu 1923 se usneslo obecní zastupitelstvo na elektrifikaci obce (viz kap. Elektrifikace) a odhlasovalo, že přistoupí do hospodářského družstva pro odběr elektrické energie s příspěvkem 5 tisíc korun. Druhého prosince byla ustavující schůze elektrárenského družstva a téměř všichni občané do něj vstoupili. Bylo usneseno, že pokud by se Votuz nepřipojila, stavěl by transformační stanici Chloumek sám. Byl také schválen výpočet družstevních podílů na usedlosti. Bylo navrženo a jednohlasně schváleno, aby na každé domovní číslo do 2 korců polí nebo luk a do 3 korců lesů byl počítán 1 podíl po 50 Kč a 20 Kč zápisné do 31. prosince. Po tomto termínu bylo zápisné 200 Kč.

Okresní správní komise v Hořicích (nadřízený samosprávný úřad) věnoval obcím na podporu elektrifikace venkova 30 000 Kč bez ohledu k jejich velikosti,

„ ...tudíž zde jmenovaný obnos obec naše taktéž obdržela, což jest zajisté příspěvek veliký.“

XIII. volby r. 1924

V březnu byli zvoleni do obecního zastupitelstva: František Stehlík, Josef Černý, František Suchý, Josef Čiháček, Jan Valeš, Jan Mešejda, Josef Vrabec, František Jirásek a Václav Velich. Náměstkem se stal Josef Černý a radním Jan Mešejda. Starostou byl zvolen František Suchý, ten však na hodnost starosty rezignoval, proto byly provedeny 3. dubna doplňovací volby a starostou byl zvolen Jan Mešejda a radním Jan Valeš.

V červenci se započalo se stavbou kanalizace. Práce pokračovaly v prosinci a stavba stála 2500 Kč. (viz kap. Voda).

R. 1926 vyhořelo stavení Františky Velichové (č.p. 23) a ještě v témž roce bylo znovu zřízeno. Vojtěch Velich postavil domek č.p. 28. V následujícím roce dokončil stavbu své usedlosti č.p. 10 František Suchý a Jos. Čiháček přestavěl budovu čp. 16. V hostinci Fr. Vorla č.p. 13 přistavěli taneční sál.

Anna Dleslerová, příslušnice obce Chloumek, byla dána do ústavu choromyslných v Cerekvici. Předala obci knížku na 4000 Kč a z toho obnosu byla udržována.

R. 1927 byla provedena pozemková reforma na velkostatku ve Velkých Jeřicích. Ze záboru 81ha bylo přiděleno obci Chloumek 9 ha 20 a.

XIV. volby r. 1928

20. února 1928 byli v obecních volbách zvoleni: starostou Fr. Jirásek, Jan Mešejda náměstkem, Jan Valeš pokladníkem, Prokop Nekvapil zapisovatelem, Václav Pour, Václav Velich, Josef Černý, Josef Nekvapil (č.p. 5) a Josef Čiháček členy výborů.

XV. volby r. 1932

V dubnu 1932 byly provedeny obecní volby a do zastupitelstva byli zvoleni: Jos. Nekvapil (č.p. 2) starostou, Jan Mešejda náměstkem, Jos. Holeček pokladníkem, členy zastupitelstva pak Jan Valeš, Jos. Čiháček, Jos. Černý, Fr. Jirásek, Prokop Nekvapil a Jos. Hartman. Náhradníky byli Fr. Suchý a Fr. Stehlík. Plat starosty byl stanoven na 250 Kč, pokladníka 50 Kč, obecní posel měl roční důchod 60 Kč a užívání obecního pozemku.

Obilní monopol

Přede žněmi r. 1934 byl uzákoněn obilní monopol a tím dosaženo pevných cen, takže odpadlo kolísání a velké rozpětí cen. Jenže následkem sucha byla v r. 1934 úroda poloviční proti předešlým letům.

Následkem velkého sucha byl velmi laciný dobytek. Každý musel z chlévů několik kusů odprodat, protože jej nemohl uživit a krmení bylo velmi drahé, 1q slámy stál 35 Kč a seno až 65 Kč. Ceny snižovala také velká nezaměstnanost. Za starší krávu se platilo průměrně kolem 300 Kč, za mladší stelnou nebo po teleti s mlékem kolem 800 Kč. Za telata se platilo 3 – 4 Kč za 1 kg živé váhy, za 1 kg vepře mrtvé váhy 7 Kč, ale také 5,50 Kč.

Stav zvířectva v obci k r. 1934

Skot: 81 krav a jalovic, ostatních 26 kusů. Vepřový brav: 4 plemenné prasnice a 57 ostatních, dále 13 koní, 16 koz. Proti roku 1933 ubylo 8 krav, 26 telat a býčků, 4 prasnice, 53 vepřů a 2 kozy.

Stav obecních účtů a stav zvířectva k r. 1935

V r. 1935 činil příjem obce 5 342,85 Kč, vydání pak 4 612 Kč. Pokladní hotovost byla 730,85 Kč. Obecní přírážky byly toho roku 250%.

Podle soupisu k 31. 12. 1935 bylo v obci 115 kusů skotu, 64 vepřového bravu, 5 prasnic, 12 koní a 17 kusů koz. Na 30 popisných čísel žilo v obci 118 obyvatel.

Civilní protiletectká obrana

V roce 1936 byla všem obcím a občanstvu nařízena okresním úřadem civilní protiletectká obrana (C.P.O.).¹⁰ Podle zákona a vládního nařízení z r. 1935 byly v každé obci zřízeny sbory požární, poplachový, pořádkový, asanační, samaritní a zřízeny domovní hlídky. Také se prováděla praktická cvičení.

V roce 1937 obec zakoupila 3 protiplynové masky za 528 Kč a občané si zakoupili lékárníčky C.P.O., celkem 10 kusů po 45 Kč.

Dar obci

Pan Václav Černý z Přerova, majitel lázní a zdejší rodák, daroval v r. 1937 obci ovocné stromky v ceně 163 Kč. 7 ořechů bylo zasazeno na horní návsi a nad hasičskou zbrojnicí, tam ještě 4 třešně, 7 hrušek na dolní návsi a 4 švestky po úvozu podle zahrady č.p. 2.

Vyživovací příspěvek

Obec musela platit vyživovací příspěvek na zdejší občanku Boženu Růžičkovou v Bělé pod Bezdězem. Dotyčná byla slabomyslná. Za rok 1937 obec zaplatila 360 Kč stravné a 71 Kč léčebné.

Z obecních účtů

¹⁰ První mrak blížící se války (pozn. edit.).

Jelikož má obec dluh, povolil v r. 1937 okresní úřad 300% přirážky a nařídil vybírat veškeré dávky. Vybírala se dávka z piva 10 Kč na Chloumku, která vynesla od 15. března do konce roku 322,50 Kč, a dávka ze psů, 10 Kč z jednoho a 15 Kč z druhého. Při celkovém počtu 26 psů to vyneslo 280 Kč. Obec prodala státní půjčky za 2 511, 10 Kč a vypověděla vklad na 134, 60 Kč v Hospodářské záložně v Hořicích. Obec obdržela subvenci na školu v Boháňce 2 262 Kč a tím zaplatila dluh v Kampeličce v Jeřicích 6 000 Kč. V minulém roce bylo na dluhu umořeno 700 Kč. Celkový příjem obce v r. 1937 byl 9 928 Kč, stejně tak vydání, takže na konci roku nebyla žádná pokladní hotovost.

Stav zvířectva

K 31. 12. 1937 bylo v obci 74 krav, 21 jalovic, 40 telat a 7 ostatních, celkem tedy 142 kusů hovězího skotu, 12 koní, 5 prasnic a 109 ostatních vepřů, 26 koz.

Spolky

Roku 1909 byla postavena kolna pro hasičskou stříkačku, kterou obec zakoupila v České Skalici od p. Tyrše i s výzbrojí pro hasiče. Peníze na stříkačku (1600 K) a na výzbroj hasičů (240 korun) si obec vypůjčila v okresní hospodářské záložně v Hořicích. Tak byl založen Sbor dobrovolných hasičů v Chloumku.

Stejně je datován začátek činnosti Hospodářsko občanské besedy, avšak na jiném místě se připomíná již od r. 1905.

K roku 1933 byly v obci spolky:

„Domovina“ Republikánské strany zemědělské a maloroľnického lidu. Tato strana byla založena r. 1922, ale spolek byl původně již od r.1908 místní organizací strany agrární Votuz – Chloumek.

Sbor dobrovolných hasičů působil také od r.1908¹¹,

Meliorační družstvo bylo založeno r. 1911

Elektrárenské družstvo r. 1923.

¹¹ Údaje se na různých místech liší: 1908 / 1909

UDÁLOSTI

Bitva u Hradce Králové

První zaznamenanou událostí v kronice je ještě čerstvá vzpomínka na rok 1866 a bitvu u Hradce Králové.

„...Pole zdejší toho roku právě hojnou úrodou obdařená stala se rozsáhlým hřbitovem vojáků přátelských i nepřátelských, kteří zde nyní klidně spolu odpočívají. Obyvatelstvo míst v okolí bojiště zakusilo arci útrap nejhorších, byvši připraveno nejen o veškeru úrodu polní, ale z větší části též o příbytky své.“

K tomu všemu se přidala cholera. Z Chlounku se účastnil bitvy jediný voják František Růžička a i cholera se obci vyhnula.

Důsledkem války v šestašedesátém bylo vydání několika zákonů, které se přímo dotýkaly obcí. Byl vydán branný zákon, kterým byla nařízena všeobecná dvanáctiletá branná povinnost.

Hospodská rvačka

„23. září 1877 nadlouho utkví v paměti obyvatelstvu zdejšímu zločinem v hostinci spáchaným.“

Toho dne se totiž na posvícenské taneční zábavě v hostinci paní Marie Karažejové pustili do sebe dva chasníci, jeden z Chlounku a jeden z Votuze. Do rozepře se zamíchali bratři Včeličkové, synové pohodného ze Skály, rváči, kteří byli postrachem celého okolí. Václav a František Včeličkové se přidali na stranu Votuzského. Když byli pro své vyhrožování z hostince vystrčeni, poslali pro posilu do Skály. Krátce nato rozlehla se silná rána a Včeličkové vrazili vyraženým oknem do světnice, kde nastal poplach a veliký zmatek. Kam kdo mohl, ukrýval se před rozzuřenými rváči a jen malá část účastníků postavila se vetřelcům na odpor. Obětí zuřivců se stal nevinný chasník z Chlounku František Hlušec, jenž zůstal polomrtev ležet na podlaze. Následujícího dne před polednem ducha

vypustil následkem několika smrtelných ran hlavně na hlavě. Nastalo rozsáhlé vyšetřování, bylo vyslýcháno mnoho svědků a výsledkem bylo, že hlavní viník Václav Včelička byl odsouzen do vězení na 3 roky, jeho bratři Josef a Alois a jejich otec František po 6 měsících, otec ještě dalších 6 měsíců za vytlučení oken ve Skále.

„Od tohoto skutku začalo více a více ubývati moci rodině Včeličků, která předtím postrachem celého okolí bývala.“

Ze strachu, aby se snad podobný výstup neopakoval, nebyla následujícího roku 1878 ani o posvícení žádná teneční zábava a roku 1879 se konala za asistence dvou ck. četníků z cerekvické stanice.

Biřmování

Další pozoruhodnou událostí bylo biřmování ve Velkých Jeřicích.

„Dvacátého května 1882 zavítal do farní osady jeřické biskup Královéhradecký dr. Josef Jan Hais, aby zde uděloval svátost biřmování.“

Bylo to první biřmování v Jeřicích, předtím, naposledy před sedmnácti lety, biřmoval biskup v Hněvčevsi. Reportáž z této události byla zaznamenána takto: *„(...) Před osmou hodinou ranní shromáždili se biřmovanci a velký dav jiného lidstva v Jeřicích, rozestavili se špalírem po obou stranách silnice od slavobrány k farní budově. Pan biskup uvítán byl nejprvé přiměřenou řečí místního správce duchovního a pak jednou školačkou. Nato vsedl opět do povozu a jel odevšad pozdravován do farní budovy. Odtud po nedlouhé chvíli odebral se do chrámu, kde odbyly se slavnostní obřady, které až do ¾ na 1 hodinu s poledne potrvaly. Účastniv se pak hostiny v zámku odjel pan biskup okolo 5. hodiny odpoledne do Lanžova.“*

Zvonek

„ Na návsi stála socha sv. Václava, nad ní malý zvonek a kolem několik hruškových stromů vysázených nákladem obce. Na horním konci stál kamenný

kříž. (...) Chloumek měl maličký zvonek nad sochou sv. Václava, který pro svou nepatrnost (vážil toliko 5 kg) často příčinu úsměšků vůkolního obyvatelstva se stával.“

R. 1884 na návrh starosty usnesl se obecní výbor, aby se opatřil nový, přiměřený zvonek. Ten byl objednán u zvonaře Josefa Depolta v Praze, také na nový jeřáb byl zakoupen dub od Josefa Glazara v Bašnicích. Valná schůze občanstva pak rozhodla, aby byl zvonek postaven na horním konci, tedy vyvýšeném místě, u sv. kříže. Zároveň byly opraveny a nově natřeny i socha sv. Václava a kříž.

7. září 1884, v den Anděla strážného, jehož obraz zvonek nesl, byl nový zvonek posvěcen.

„O třetí hodině odpoledne dostavil se důstojný p. farář jeřický, P. Ant. Píčman v průvodu družiček, které mu byly až z Jeřic vstříc vyšly a značného zástupu lidstva z vůkolí. (...) Po vysvěcení zvonku a sv. Kříže pronesl p. farář dojemnou řeč:

Vážení sousedé!

V tiché jindy osadě Vaší dnes zvláštní rozproudil se život. Všude plno hudby, plno střelby a veliký zástup lidstva sestávající nejen z občanů zdejších, ale i četných občanů obcí sousedních, přespolečných, shromáždil se zde, aby zúčastnil se zvláštní slavnosti. A co jest příčinou slavnostního ruchu? Pečlivý a starostlivý hospodář ustavičně k tomu hledí, aby dům svůj, hospodářství své dle sil svých zveleboval a zdokonaloval. Bystrým okem shledává rozmanité nedostatky, poznává, kde by se opravit nebo znovu poříditi mělo, a přičiňuje se pak všemožně, aby žádoucí nápravu k cíli přivedl. (...) Ještě slunéčko za horami dlí, ptactvo probouzí se ze spánku svého, a tu hle zaznívá hlas zvonku ve výšce, jenž budí obyvatelstvo, by ze spánku vstalo a Bohu díky vzdalo. A řádný každý člověk, jenž poslušen hlasu zvonku opouští lůžko své, aby denní svou práci nastoupil, neboť v poctivé a svědomité práci jest požehnání Boží. (...) Nastala temná noc, obyvatelstvo vísky pohrouženo jest v klidný spánek. Avšak člověk zlý, nešlechtný nespí, neboť nepravost a zloba nikdy nespí vyhledávajíc temnotu k neblahým činům svým. Nešlechtník přiloudiv se kdyt temnotou

noční ku příbytku člověka nic zlého netušícího, rukou zločinnou zakládá zhoubný požár. V okamžiku zbarví se temná dříve obloha do ruda, mocný plamen šlehá vzhůru a ničí majetek i životy lidské. Již však chápe se ruka bdělého strážce zvonku, aby pronikavým hlasem vyburcováno bylo obyvatelstvo ve spánek pohřížené...¹²

(...) Za hlaholu hudby shromáždili se někteří hosté a členové obecního zastupitelstva v domě obecního starosty ku krátkému občerstvení, ostatní pak obecnstvo, zvláště mladší, odebralo se do hostince, kde taneční zábavou celá slavnost byla ukončena.“

Kronika zaznamenává i vyúčtování celé akce. Na 275 zlatých, 14 krejcarů musela být vypsána osmdesáti procentní mimořádná obecní daň. Někteří občané přispěli sponzorskými dary: Starosta Václav Velich daroval novou svítilnu ke sv. kříži, 1 rygl na plůtek a pět čtvrtí kvádru, také tři týdny živil dva tesaře a tři dny jednoho zedníka. Josef Čiháček pracoval jeden a půl dne zdarma na úpravách sochy a kříže, P. Ant. Pičman a řídící učitel Václav Novotný z Jeřic jako ředitel chóru účinkovali zdarma při obřadech. Posledním sponzorem byla výminkářka Kateřina Glazarová z Chloumku č.p. 9, která darovala 15 zlatých. Dá se předpokládat, že to byla vdova po starostovi Václavu Glazarovi, který inicioval postavení sv. kříže a sochy sv. Václava r. 1864.

V květnu 1918, ještě za války, byl zvonek zkonfiskován na výrobu střeliva.

„...ale ani ten Rakušákům nepomohl. V roce 1884 s takovou slávou byl postaven a v tomto roce tak neblaze skončil. Jeřáb zvonku zůstal státi, ale zvonek žádný se již neřídil. S válkou tou již lidé přestali vše věřiti.“¹³

¹² V kronice je zapsaná celá řeč.

¹³ Nový zvonek byl pořízen až v r. 1935

Zavedení domobrany

V r.1886 byla na obyvatelstvo uvalena nová daň krve zavedením tzv. domobrany. Znamenalo to prodloužení všeobecné vojenské povinnosti do 42 let a její rozšíření na všechny muže vyjímaje mrzáky. V té době byly zavedeny u vojska nové rychlopalné ručnice „opakovačky“ (repetýrky).

„Samé to pěkné následky tzv. ozbrojeného míru“, komentuje kronikář.

Změny na faře v Jeřicích

„Dnem 9. ledna 1887 rozloučil se s farností P. Antonín Píčman byv jmenován farářem ve Vysokém Veselí na Novobydžovsku. Týž spravoval farnost jeřickou po 12 let, vynikal výmluvností jak na kazatelně, tak i ve společnosti. Byl smýšlení rozhodně svobodomyšlného a povahy přímé až prchlivé. (...) Za svou přímostí a bezohledností se sice mnohým nezachoval, to však stává se každému, kdo přesvědčení a smýšlení své pokrytecky zapíráti neumí.“ Tak hodnotí faráře kronikář pan učitel Dědourek. Páter Píčman se věnoval i hospodářství, mj. se zabýval chovem bourců morušových.

Jeho nástupcem se stal od 1. května P. Josef Thal, avšak ten 22. prosince 1887, sotva šestatřicetiletý, zemřel na plicní chorobu.

„Smutný pohřeb se konal 24. prosince, v den dáreků a radostí. Za rakví jediného syna, na kterého veškerý svůj majetek obětovala a od něhož očekávala podporu ve stáří, kráčela ovdovělá matka.“

Zesnulý byl snad první z farářů, který je pochován na jeřickém hřbitově.

Na prázdnou faru byl dosazen v polovině ledna r. 1888 P. Josef Janda, rodák z Tábora u Lomnice, který byl dříve několik let kaplanem v Miletíně.

Zřízení okresní nemocnice v Hořicích

„Dne 2. prosince 1888 konala se památná slavnost u všech národů rakouských, totiž jubileum čtyřetiletého panování císaře a krále našeho Františka Josefa I.

Vznešený panovník projevil zřejmě svou vůli, aby se upustilo od pořádání hlučných a nákladných slavností a aby se spíše zřetel obrátil k lidstvu trpícímu. Povzbuzena šlechtným úmyslem panovníkovým jala se zastupitelstva zemí, okresů, měst i vesnic téměř předbíhati se v zakládání a podporování rozmanitých ústavů lidumilných, jako nemocnic, sirotčinců, chorobinců aj. a v zařizování nadací ku prospěchu chudých. S nejvyšším svolením obdržely ústavy a nadace tyto jméno císaře Františka Josefa I.

Také krásná a nejnovějším způsobem zařízená okresní nemocnice v Hořicích, nákladem okresu v r. 1888 vystavěná a dne 20. ledna 1889 otevřená, obdržela na památku jubilea císařského název: Okresní nemocnice císaře Františka Josefa I. v Hořicích.“

Nemocnice byla zřízena především pro potřeby chudých nemocných z Hořic a okolí.

Požár ve Votuzi

Po poledni, v neuvedený den v červnu 1889 vypukl v obci Votuzi z neznámé příčiny požár, jemuž padl za oběť domek Jana Malicha čp. 18. Jelikož byly střechy toho dne vlhké a voda nablízku, nemohl se požár rozšířit. Domek byl v chatrném stavu a majitel byl pojištěn.

Volby do zemského sněmu

Druhého července r. 1889 se konaly v celé zemi volby do Sněmu království Českého. Zvítězila v nich strana svobodomyslná čili mladočeská. „*Lid český došel k poznání, že dosavadní jeho poslanci strany staročeské přestali dbáti na jeho potřeby a hájí spíše požadavky a plány jiných stran jako klerikální a velkostatkářské. Proto zvolil si nyní lid venkovský poslance nové, kteří slíbili, že práv našeho národa hájiti a potřeb a žádostí rolnictva dbáti budou.*“ Venkovské obce okresu Hořického, který volil s okresem Novopackým, volily sice kandidáta mladočechů, dr. Jana Podlipného, advokáta v Praze a rodáka z Hněvčevsi, avšak „*... úsilovné agitaci dřívějšího poslance staročeského*

V. Munzara z Bělohradu podařilo se, že obdržel většinu 9 hlasů, kterou rozhodli v jeho prospěch Němci.“

Tak komentuje výsledky voleb učitel a kronikář pan Dědourek.

Města Hořice a Dvůr Králové přispěla k získání několika mandátů mladočechů.

Založení Kampeličky

V r. 1903 se v Jeřicích ustavila záložna systému Kampelík.¹⁴ Členy se stali i někteří čelnější občané Chloumku a Votuzi.

Světová válka

Přišla největší pohroma – válka.

„V létě 24.července 1914 vypukla světová válka a trvala až do r.1918, když 28. října všechny fronty vojska se zřítily a vojsko se rozuteklo. V těchto letech války se nic v obci neřídilo, jen v pozdějším čase vymáhaly se válečné půjčky kde na kom mohli a rekvirovali obilí tak, že ani těm ženským doma neponechali k jídlu ničeho. Do války musel skorem každý, zvláště kdo se stal nějak nepohodlný té zlé rakouské vládě, od 18 až do 52 let.“

Kronikář pan Stehlík pokračoval výpisem rekrutů, dům od domu. Na vojnu museli:

z domu č. 1 – Heligr František

č. 2 – 3 synové Jana Nekvapila, Josef, František a Jan

č. 3 – Kaska Antonín (padesátník), synové Jan a František, který zemřel

v Rumunsku v nemocnici.

¹⁴ Úspěšná družstevní záložna, kterou vymyslel a založil MUDr. et JUDr. František Cyril Kampelík, pocházející z našeho kraje.

- č. 4 – žádný
- č. 5 – 3 synové Josefa Nekvapila, František, Josef a Václav
- č. 6 – 2 synové Jana Mešejdy, František a Jan
- č. 7 – Stehlík František (starosta), jeho bratři Václav, Josef a Jan, který
byl zabit granátem na Piavě v Itálii
- č. 8 – Valeš Jan (matka jeho byla vdovou)
- č. 9 – syn Jana Stehlíka Jaroslav
- č. 10 – Suchý František (padesátník)
- č. 11 – bylo neobydleno několik let, majitelkou byla M. Hnátková
z Březovic
- č. 12 – Smolař Alois
- č. 13 – František a Bohuslav Vorlovi (byli sirotci a oba museli na vojnu,
hostince s polností se ujal František Jirásek z č. 4)
- č. 14 – žádný
- č. 15 – žádný
- č. 16 – Čiháček Josef (syn vdovy Josefy Čiháčkové)
- č. 17 – Černý Josef (tesař a obchodník)
- č. 18 – Josef, syn Hartmana Josefa (*„starý přestal provozovati kovářství
a také ve čtrnáctém roce zemřel“*)
- č. 19 - Marks Václav a jeho švagr Pour Josef
- č. 20 – žádný
- č. 21 – Doubek Václav, zeť Kateřiny Růžičkové

č. 22 – Nekvapil Josef (padesátník) a jeho syn Josef

č. 23 – Velich Vojtěch (nájemník)

č. 24 - Nekvapil František

č. 25 - Bělina Ferdinand (nájemník)

č. 27 – žádný

Celkem bylo ze zdejší obce ve válce 33 vojínů. Jeden padl (Jan Stehlík z č. 7) a jeden zemřel v nemocnici v Rumunsku (František Kaska).

Pan Stehlík, přímý účastník války, píše:

„Ostatní všichni přišli zpět, ovšem že na zdraví každý poškozen, neb to co museli prodělati nebylo ani lidské, zvláště kdo se ocitnul v poli, totiž v zákopech, sám pisatel těchto řádků to prodělal přes dva roky venku na Rusku v těch příkopech o hladu a žízni mnohokrát, stále očekávati brzo-li bude zabit granátem, šrapnelem, ručnicí neb strojnými puškami. To se nedá vše ani vypraviti, co cítil ten, kdo prodělal takový život.“

V roce 1915 se útrapy zvětšovaly:

„ Začali choditi k odvodům nevojáci z mládí aneb i dříve propuštění za neschopna uznání a odveden byl každý. Na podzim šli již padesátníci k odvodům a též všichni odvedeni, leč ti ne, kteří se věnovali té byrokratické vládě doma, rekvírovali, sužovali ženy vojáků doma, jen aby sebe uchránili. Tím se poznala povaha nás Čechů“

A bylo ještě hůř. V roce 1916 museli lidé, kteří měli půjčené peníze na dluhopisy, všechny splatit a obec musela na válečné půjčky věnovat 1800 korun. Musela si na to peníze vypůjčit.

V r. 1917 krize postupovala:

„ Lidé žili odměřeně na lístky, co měli povoleno kupovali, kdož měl své obilí, vše musel odvésti a jen co mu povolili na lístek semletí, více mlynář nesemlel. Lístky

na odběr byly na člověka co by as tak mouchu uživil, kdo mlel rovněž tak, neb ku příkladu: na 1 osobu povoleno semletí na 1 měsíc 20 kg obilí, přede žněmi ještě méně, nejraději by byli neponechali nic. Lidé schovávali obilí kam jen mohli, i zakopávali, by ten bídný život uhájili. Příklad pisatel těchto řádků přišel v r. 1917 z vojny (...) a tak obilí bylo vybrakováno, že přede žněmi v r. 1918 v jeho čtyřiceti korcové živnosti nebylo 14 dnů ani kousek chleba. (...) na lístky bylo vše, co jen jméno mělo.“

Ovšem byli i rolníci, kteří prodali metrác pšenice za tisíc korun. Keťasili a po válce se tak říkalo všeobecně rolníkům.

„V r. 1919 skončena válka ve prospěch národu, převrat. (...) Národové byli osvobozeni, padli monarchisté a nastoupily vlády republikánské.“

Volby do Národního shromáždění

V květnu r. 1920 proběhly volby do Národního shromáždění podle nového volebního zákona. Za zdejší okres byl zvolen poslancem za venkov Jan Černý, rolník z Věkoš u Hradce králové.

Mobilizace

Na podzim r. 1920 mobilizoval stát vojsko proti Maďarům.¹⁵

„...neb jim bylo stále naproti, že nám bylo mírovými smlouvami přiřknuto Slovensko. Válka ovšem nevzešla, neb p. Maďaři si nechali zajíti chuť.“

Z obce bylo mobilizováno několik mužů z mladších ročníků: Josef a Václav Nekvapilovi z č. 5, Bohuslav Vorel z č. 13 a Prokop Nekvapil z č. 22. Asi za měsíc byli vojáci demobilizováni a přijeli domů.¹⁶

¹⁵ Šlo o tzv. nevyhlášenou válku, boje o Slovensko v l. 1918-1920. Maďaři ztratili po 1. sv. válce 71,5 % území bývalého Uherska.

Lesní kalamita

V roce 1921 a 1922 řádila ve zdejších lesích tzv. mniška. Housenky zničily zvláště smrkové porosty. Sežraly jehličí tak, že lesy byly úplně holé a následně uschly. Všechny lesy musely být vykáceny. Dříví se sváželo na nádraží a prodalo se nejvíc do Německa, do uhelných dolů v Porúří.

Maršál francouzské armády Foch

16. května 1923 projel automobilem od Jičína Hořicemi maršál francouzské armády Foch. Jelo dvacet automobilů a nad nimi plulo dvacet sedm aeroplánů. Maršál podepsal vlastní rukou pamětní list městu Hořice. Uvítání se účastnili zastupitelé a hasiči z Chloumku.

Povstání obecního domku

„Zdejší příslušník Vojtěch Velich, syn Václava Velicha výměnkáře z č. 14, bydlel u Františky Velichové v č.p. 23, ač tato neměla sama také mnoho místa ve svém domku a byla odhodlána též domek svůj s polnostmi prodati, hledal tudíž dotyčný byt. V obci zdejší žádné místnosti k obývání způsobilé nebylo, rozhodl se tudíž jmenovaný požádati obec o místo pro stavbu, což jemu tehdejší obecní zastupitelstvo dne 1. listopadu 1923 na parcele lesní č. 34 povolilo, jak jest zápis o tom v protokolní knize.“

¹⁶ Boje skončily v říjnu 1920.

Pozemková reforma

R. 1927 byla provedena pozemková reforma na velkostatku ve Velkých Jeřicích. Původním majitelem velkostatku byli František a Amalie Hanajovi, kteří v roce 1926 velkostatek prodali Josefu Voženílkovi.

„Práce o získání půdy byla dosti namáhavá a vyžadovala u některých pracovníků velké oběti.“

Majitel František Hanaj se velice bránil a také ředitel velkostatku Karel Stuchlík byl nepřítel pozemkové reformy a znemožňoval každý postup práce. Avšak v roce 1924 byl velkostatek vzat do záboru. Až roku 1927 bylo docíleno dohody s majitelem Jos. Voženílkem a bylo zabráno 81 ha půdy. Z toho obci Chloumku bylo přiděleno 9 ha 20 a. Jelikož obec je dosti vzdálena od pozemků patřících velkostatku, přidělené pozemky se dosti složitě směňovaly. Na Chloumku byla také zabrána část půdy patřící k farářství.

Při přidělovém řízení byla zákonem přiznána půda těmto uchazečům:

Čiháček Josef	obdržel	64 a
Pour Václav		97 a
Pour Josef		96 a
Marková Anna		103 a
Nekvapil František (č.p.24)		137 a
Růžičková Růžena		29 a
Velich Václav		153 a
Jirásek František		109 a
Velich Vojtěch		29 a
Valeš Jan		97 a

Zrušení samosprávy v Hořicích

Koncem roku 1927 byla v Hořicích zrušena samospráva a přestěhována do Nové Paky. V Hořicích zůstala jen úřadovna (expozitura). Byly zde ponechány také berní úřad, okresní soud, chudobinec, okresní požární pojišťovna a v Cerekvici chorobinec.

V tomto roce začaly rapidně klesat ceny hospodářských produktů.

Býčí zákon

R. 1927 byl založen místní odbor Okresního sdružení chovatelů hospodářského zvířectva. Zákonem bylo nařízeno, že každá obec musí mít licencovaného připouštěcího býka. Jelikož vydržování býka na útraty obce by bylo nákladné, drželi vlastního býka majitelé usedlostí. Do konce června roku 1932 připouštěl býka Jos. Nekvapil (č.5) za paušální roční poplatek 1 600 Kč, což připadalo na jeden chovný kus asi 20 Kč. Od července připouštěl býka Jan Mešejda (č.p. 6). Platit se muselo z každé chovné krávy a jednoroční jalovice, chovných kusů bylo kolem 80.

Župní sjezd

Dne 13. července r. 1930 byl v obci pořádán sborem dobrovolných hasičů župní sjezd „Župy Machovy“ č. 90 sídlem v Hořicích. *„Sjezdu se účastnilo dost hasičů i obecenstva, až odpoledne déšť vše pokazil“*. Zisk z této akce byl 4 000 Kč.

V roce 1930 byl položen základní kámen invalidovny v Hořicích.

Švehlova lípa

V r. 1933 byla na návsi vysazena lípa k šedesátým narozeninám Antonína Švehly, předsedy republikánské strany, za jeho hájení existenčních hospodářských práv rolnického lidu. A. Švehla 12. prosince zemřel.

Hasiči

Zdejší sbor dobrovolných hasičů pořádal 11. června 1933 okrskové cvičení. Dopoledne přšelo, takže přípravné práce se dělaly na poslední chvíli před cvičením. Účast jak hasičů, tak obecnstva byla slabá.

Požár

O půlnoci z 5. na 6. listopad roku 1934 vypukl z neznámé příčiny požár u Jaroslava Stehlíka (č.p. 9). Shořela obytná budova s chlévem a špýchárkem. Celý objekt byl v chatrném stavu, dřevěný a krytý došky. Požár se přenesl na stodolu Františka Suchého a ta také i se zásobami lehla popelem.

Zvonek

„Letošního roku koupila obec zvonek od firmy Manoušek, Brno-Husovice. Váží bez hlavy 35 kg a stál 739 Kč. Doprava, pojistné atd. přišlo na 76.40. Též byly natřeny socha sv. Václava a sv. kříž (300Kč), a okolo znovuzřízeny zahrádky (zamateriál 80 Kč). Celkové vydání 1 195.40 Kč. Na zvonek od občanů darováno 625 Kč, za zvonek, který byl ve válce vzat, bylo na knížce uloženo 225.40 Kč, při taneční zábavě vybráno 160 Kč, obec doplatila 185 Kč. “

To se stalo roku 1935. Zvonek byl zavěšen u kříže 16. června a vysvěcen děkanem Knapem z Jeřic 23. června.

Havárie letadla

Dne 22. července 1936 havarovalo nad naší obcí, v lese pana Holečka v boháňském katastru, říšskoněmecké dopravní letadlo. Letadlo delší dobu bloudilo a nemohlo se orientovat, protože byla velká mlha. Letadlu se ulomilo výškové kormidlo, zřítilo se a „roztříštilo na sta a sta kusů“. Oba piloti zahynuli. Sbor dobrovolných hasičů držel u letadla stráž. Přesto, že vydatně přšelo, přišlo se podívat na havárii tisíce lidí i z dalekého okolí.

T. G. Masaryk

„Dne 14. září 1937 zemřel náš první prezident republiky, prezident – Osvoboditel T.G. Masaryk ve stáří 87 let a 6 měsíců. Celý národ československý ztrácí největšího syna, kterého česká země zrodila, ztrácí našeho Osvoboditele, velkého učence, bojovníka za pravdu a právo všeho lidstva. Smutný byl den 21. září, den pohřbu presidenta Osvoboditele. Ve všech vískách a městech rázem 10. hodiny rozezvučely se zvony, sirény továren a vlaků, všude svítla veřejná osvětlení, všude posvátný klid a vzpomínání. Pohřební průvod vyšel v 10. hodině z Pražského hradu a rakev se zesnulým byla prozatímně uložena na hřbitůvku v Lánech vedle presidentovy choti Charloty G. Masarykové.“

To je poslední zápis v kronice.

STAVBY

Komunikace

Ještě r. 1883 vedly obcí jen dvě cesty, a to „...*polní cesta od Bohánky směrem západním do Hořic a polní cesta od Votuze se na ni připojovala. Směrem severním k Miletínu pak vedl chodník.*“

V červnu 1883 byla postavena druhá polovina silnice k Votuzi (první polovina byla postavena rok předtím, r.1882). Silnice byla úzká, ale bylo to jediné sjízdné spojení s nejbližší vesnicí.

Prvním záslužným skutkem nově zvoleného zastupitelstva v r.1886 byla stavba silnice od hranice s Boháňkou v délce 400 m. K zakoupení kamene bylo použito 170 zl. 95 krejcarů, peníze stržené za prodej dříví z pokáceného obecního lesíka.¹⁷ Boháňka už v předešlém roce 1885 zřídila silnici od školy k hranici s Chloumkem. Dokončením silnice tak byly obě obce propojeny řádnou pevnou cestou. Kronikář si povzdechl:

„Ještě mnoho zbývá učiniti, aby naše obec řádných cest užívati mohla.“

V r. 1887 pak byl postaven kus silnice v délce 170 m po zatáčku cesty k Březovicím. Dvě stě metrů směrem ke vsi stavba pokračovala až v červnu r. 1889, protože majitelka usedlosti č.p. 12 nesouhlasila se zamýšleným směrem silnice. O sporu muselo rozhodnout okresní zastupitelstvo v Hořicích. To se stalo 4. října 1888, na stavbu však již bylo pozdě. Stavba cesty pokračovala i v r.1890.

¹⁷ viz Správa obce r. 1885

Od roku 1889 do roku 1923 jsou zprávy v kronice o výstavbě cest kusé a nepřesné, tak jak je kronikář pan starosta Stehlík dával zpětně dohromady podle uchovaných dokladů a vzpomínek.¹⁸ Napsal:

„V roce 1890 stavěla se cesta obecní k Březovicům, jakož i v dalších letech, kteréž se vyštětovaly a v pozdějších letech ty samé cesty se stavěly znovu, rozšířené a převzaty byly do správy okresů. Jsou to silnice k Votuzi, k Bohánce a posledně k Březovicům.“

K roku 1891 je záznam, že byla postavena cesta v obci z návsi k usedlosti č.4:

„R. 1893 provedena stavba silnice obecní as okolo obce ve směru obce od Votuze. Roku 1894 zase stavba silnice obecní, neznámo v kterém směru. V těchto létech se stále stavěly obecní silnice, neb před tím časem byly u zdejší obce cesty v zbledovaném stavu, samé úvozky tak, že v čase podzimním, zimním a jarním nebylo kousek cesty sjízdné.“

Roku 1899 se vyštětovala cesta k Doubravě na hranice obce Březovice, mezi pozemky Nekvapilovými a Jana Podaného, r. 1902 se pak poněkud opravila, místy vyštětovala cesta k Jeřicím.

V r. 1904 se začala připravovat stavba okresní silnice od Votuze, ale protože se musely vykoupit pozemky na rozšíření silnice, stavěla se až v r. 1919.¹⁹ Stavba se prováděla tak, že obec silnici postavila na štět i štěrk a s veškerou úpravou, aby pak byla převedena na okresní správu. Obec tak postavila silnice k Votuzi, k Bohánce a k Březovicím. Kronikář podotkl: *„...to bylo na naši malou obec až dost“*.

R. 1905 byla dokončena stavba okresní silnice k Votuzi a v r. 1906 se počala *„planýrovat“* cesta pro silnici k Bohánce. Tato stavba pokračovala i v r. 1907. V r. 1909 byla postavena okresní silnice k Bohánce a v následjícím roce se pokračovalo ve stejné šíři ve směru od Bohánky k Březovicím, tj. od č.p. 1

¹⁸ Pozn. editora

¹⁹ Byl to počátek okresních, tedy širokých a pevných silnic, jaké nám slouží dodnes.

k hostinci č.p. 13. V roce 1913 se srovnala cesta k Březovicím, kde byl hluboký úvoz, a cesta se rozšířila na kvalitu okresní silnice. V r. 1914 se ještě stihla postavit silnice od hranic katastru obce Březovic až po záhyb ke Chloumku.

V letech války se nic nebudovalo, až r. 1918 se v obci od č. 1 k č. 13 a od č. 24 dolů do návsi vyštětovala cesta.

S další výstavbou širokých a pevných cest, tzv. okresních silnic, se začalo hned po válce v r. 1919 tam, kde se v r. 1914 přestalo, od záhybu do obce až k hostinci. Silnice byla vyštětovaná a zašterkovaná. Dále byla zašterkovaná tvrdým šterkem silnice k Březovicím. Šterk se vozil z Maňovic, z lesa „Na Petrovém“. Tím byly v r. 1920 okresní silnice v obvodu obce dostavěny.

V roce 1921 byla vyměřena cesta k Jeřicím na stejnou šířku 6 m, a z toho důvodu byly upraveny vlastnické poměry sousedících pozemků, některé části pozemků se přikoupily. Cesta se zplanýrovala a hluboký úvoz, který tu byl, se zavezl na sta fůr navážky, poněvíc z Boháňky, ze skály od pana Teplého.

Po lijácích v létě r. 1923 věnovala okresní správní komise v Hořicích 300 Kč na opravu rozervaných cest.

V r. 1933 se urovnala a vyštětovala obecní cesta k „farářství“. Náklad na kámen s dovozem činil 580 Kč, práci odvedli občané bezplatně.

Stav okresních silnic byl v r.1933 špatný, poněvadž okres dával na 1 km 4 krychlové m šterku, tudíž nebylo čím silnice spravovat. Také od výstavby nebyly vůbec válcovány.

V r. 1935 nechala obec vyměřit cestu z obce od křižovatky u č.p. 24 k „Pasekám“ až do „Ameriky“ na konec katastru ke Gotharskému záduší.

„Dobou časů se cesta sjížděla a na straně jedné se jezdilo po pozemkách soukromých a na straně druhé se s cesty přidělávalo pole. Nebylo již pamětníka, aby určitě věděl, jak cesta ta původně šla.“

Po vyměření se ukázalo, že cesta šla částečně jinudy, než se právě jezdilo a byla toho času místy jen 3 m a místy až 9 m široká. Na návrh občanů byla cesta rozšířena na 6 m a znovu vyměřena, také poněkud rovněji než původně šla. Za

pozemek, který byl obcí přikoupen nebo naopak za pozemek, který sousedící majitelé nabyli, se platilo za 1m čtvereční 50 haléřů. Vyměření stálo 1 246 Kč a zhotovení tří plánů 200 Kč. Dva plány zůstaly na obecním úřadě.

Voda a vodovod

Na dolním konci obce nalézala se návěs s obecním rybníčkem. Na návěsi stála socha sv. Václava, nad ní malý zvonek a kolem několik hruškových stromů vysázených nákladem obce. Na horním konci stál kamenný kříž. Socha a kříž byly zřízeny r. 1862 na podnět radního Václava Glazara. V horním konci obce byla také obecní studna s okovem, v dolním obvodu obce pak dvě studánky.“

V roce 1889 byl vypuštěn rybník na návěsi a opravena hráz.

V letech 1898-1901 byla obecní studna na návěsi, ze které vytékala voda do rybníka, prohloubena a znovu zklenuta. S pomocí zemské subvence byl postaven nový vodovod ze železných emailovaných rour pro dolní část obce, a sice do č. 4 Jiráskovi, č. 5 Jos. Nekvapilovi, č. 6 J. Mešejdovi, č. 7 F. Stehlíkovi a č. 22 Jos. Nekvapilovi. Všichni si jej zaplatili. Později se přidal též Antonín Kaska, nový soused, který koupil usedlost č.p. 3 od Václava Jerycha.

Také v roce 1903 se opravoval a vybíral rybník v dolní návěsi.

V r. 1909 byl učiněn zápis: „Ježto obec v sušších letech trpěla nedostatkem vody, počala se nade vsí hledati v různých místech voda, až také nad č. 24 u cesty vedoucí k Polšti a Miletínu prokopala se voda ve skále směrem proti kopci a zároveň postavily se nádrže jedna menší a jedna větší na obecním pozemku, kam se voda přivedla potrubím. Nádrže ty se vyzdily z cihel, neměly však dlouhého trvání, neb se sesuly a musily v pozdější době znovu se postaviti.“

V roce 1912 se znovu vypustil rybník na návěsi a opravovaly se hráze.

V roce 1921 se stavěla po žních železobetonová nádrž pod hasičskou zbrojnicí, stála přes 8 000 Kč.

Aby se mohla upravit návěs, byly v roce 1922 vykáceny na ní rostoucí topoly. Předě žněmi se vybíral rybník a vyvážka se navozila kolem sochy sv. Václava, čímž se místo trochu zvýšilo. Také se vybrala studna a položily se ze studny do rybníka menší cementové roury, v průměru asi 7 cm světlosti. Na návsi se postavil kanál z cementových rour o světlosti 50 cm a dlouhý 20 m, protože ze starého kanálu se voda vždy vylila do návsi. Potřebné cementové potrubí pro kanalizaci věnovala Okresní správní komise v Hořicích.

V roce 1922 se občané se usnesli postavit vodovod pro celou obec, proto zažádali zemědělskou radu o průzkum, vypracování projektu a rozpočtu. V březnu 1923 byl projekt vodovodu v kanceláři Zemědělské rady v Praze zpracován. Plány na vodovod byly dodány na okresní politickou expozituru v Hořicích k prozkoumání a schválení. Na základě žádosti o povolení ke stavbě vodovodu bylo předě žněmi provedeno v obci vodoprávní řízení. V prosinci provedl ing. Kotek z Hořic projekt.

V červenci r. 1924 se začalo se stavbou první části kanalizace v délce 70m (70m x 30cm roury) od stodoly Jos. Čiháčka (č.p. 16) až po hlavní potrubí (ještě nezhotovené). Druhá část (21m dlouhá x 40cm roury) byla postavena od zahrady Jos. Vorla přes obecní cestu (dříve tam stával kanál vyzděný z kvádrů, ale už nevyhovoval). Stavba stála 2 500 Kč.

„S další prací se započalo v prosinci a to od dříve prolámaného průkopu směrem k severu v nové délce 20. m a od tohoto směrem k východu do pozemku velkostatku Velkojeřického as 10 m. Práce dobře pokračovala neb žádné mrazy ani sníh nebyly a téměř všichni občané práce té se účastnili.“

V roce 1926 byla ukončena práce na vodovodu v průlomu nad vsí, náklad činil asi 22 000 Kč.

„Neshodou občanů se dále na vodovodu nepracovalo.“

V důsledku velkého sucha v r. 1934, ale protože i dříve v době sucha bylo vody v obci málo, usneslo se obecní zastupitelstvo, aby se nade vsí dál pracovalo v průlomu, aby se získalo víc vody a v případě dostatečného množství vody aby se postavil obecní vodovod. Pracovat se začalo v zimních měsících. Průlom byl vyčištěn (byl až na 2m zasypán rumem), od starého kanálu postaven

kanál dále nahoru a nahoře byl ještě prolámám průlom, ale potřebné množství vody se nezískalo. Z dolejšího konce starého kanálu byly položeny roury do studánky a ta byla opravena. Pracovalo se naturálně, na každý korec pole a luk byl 1 pracovní den. Celkem se pracovalo 556 dní. Peněžní náklad za materiál byl 1 135,20 Kč.

Elektrifikace obce

V kronice je k roku 1922 stručný zápis:

„V říjnu 1922 byla od Sv. Gothardu nad Březovice a zdejším katastrem přes Dubovec směrem na Boháňku a Skálu postavena hlavní čára (primérka) vedení elektrického proudu. Tak byla v obci zavedena elektrika.“

Dne 28. listopadu 1923 se obecní zastupitelstvo usneslo na zavedení elektřiny v obci. Odhlasovalo, že přistoupí do hospodářského družstva pro odběr elektrické energie s příspěvkem 5 tisíc korun. Druhého prosince byla ustavující schůze elektrárenského družstva s výkladem zástupce elektrárenského svazu z Hradce Králové pana Karla Poura o elektrice v zemědělství. Téměř všichni občané přistoupili za členy družstva v obci a družstvo se stalo členem svazu elektrárenského v Hradci Králové. Přítomni byli též někteří občané z Votuze, protože se jednalo o tom, že by mohla být společná transformační stanice. Věc se nedojednala, proto Votuzi byla dána lhůta k rozhodnutí do 4. prosince. Bylo usneseno, že pokud by se Votuz nepřipojila, stavěl by transformační stanici Chloumek sám. Po přečtení a schválení stanov byly provedeny volby a jednohlasně zvoleni: Stehlík František (č.7) za předsedu, Velich Václav (č.14) za místopředsedu, Vrabec Josef (č.20) za pokladníka, Mešejda Jan (č.6) za kontrolora, Valeš Jan (č.8) první člen výboru, Smolař Alois (č.12) druhý člen výboru, Suchý František (č.10) první náhradník, Čiháček Josef (č.16) druhý náhradník. Zvolení volbu přijali. Dále byl jednohlasně schválen výpočet družstevních podílů na usedlosti. Bylo navrženo a jednohlasně schváleno, aby na každé domovní číslo do 2 korců polí nebo luk a

do 3 korců lesů byl počítán do 31. prosince 1 podíl po 50 Kč a 20 Kč zápisné. Po tomto termínu zápisné 200 Kč.

Rozdělení podílů

		role	luka	lesy	podíl	Kč	Pozn.
1	Heligrová Františka	5 $\frac{3}{4}$	-	-	4	200	
2	Nekvapil Jan	33	2 $\frac{3}{4}$	7 $\frac{3}{4}$	22	1100	Nestal se členem
3	Klaska Antonín	12 /4	1/2	-	8	400	
4	Jirásek František						
5	Nekvapilová Anna	28	5 $\frac{1}{4}$	3	19	950	
6	Mešejda Jan	31	1/2	1	18	900	
7	Stehlík František	39	1 $\frac{1}{2}$	2	23	1150	
8	Valeš Jan	12	-	-	7	350	
9	Stehlík Jaroslav	201/4	1 $\frac{3}{4}$	-	12	600	
10	Suchý František	201/4	1 $\frac{3}{4}$	-	12	600	
11	Hnátková Marie	131/2	1 $\frac{3}{4}$	-	9	450	

12	Smolař Alois	16 $\frac{3}{4}$	11/4	-	10	500	
13	Vorel František hostinec	12	-	1	10	500	
14	Velich Václav	51/2Chl. 31/2Jeř.	-	-	6	300	
15	Pour Josef	1 Chl. 21/2 Jeř.	-	-	3	150	
16	Čiháček Josef	101/2	-	2	8	400	
17	Černý Josef	10 $\frac{3}{4}$	-	-	7	350	
18	Hartman Josef	121/4	-	1	9	450	
19	Marksová Anna	4 1/4Chl. 11/2Jeř.	-	-	4	200	
20	Vrabec Josef						
21	Pour Václav						
22	Nekvapilová Anna						
23	Velichová Františka						
24	Nekvapil František						

25	Černá Růžena						
27	Růžičková Růžena						
	Obec	1/2	-	1	3	150	Obec celkem
	Obec Kč na podíly			100	5000		5 665 Kč

Okresní správní komise v Hořicích (nadřízený samosprávný úřad) věnoval obcím na podporu elektrizace venkova 30 000 Kč bez ohledu k jejich velikosti, „*tudíž zde jmenovaný obnos obec naše taktéž obdržela, což jest zajisté příspěvek veliký.*“

V 30. letech již rozvodová síť jdoucí do obce z transformátoru byla slabá a nevyhovovala větší spotřebě proudu, proto byla v roce 1937 zesílena a proud byl změněn z třífázového na čtyřfázový. To představovalo pro majitele usedlostí velký peněžní náklad. Elektraenské družstvo zaplatilo 11 000 Kč a obec 556,50 Kč.

ZMĚNY NA USEDLOSTECH

V r. **1926** Fr. Suchý (č.p. 10) koupil pozemky č.k. 67, 68, 76 a 182 ve výměře 4,5 korce v ceně asi 24 000Kč od Růženy Černé (č.p. 6).

Jan Mešejda (č.p. 6) postavil vepřinec nákladem asi 5 000 Kč. Stavbu provedl Jos. Pour, mistr zednický v Hořicích, tesařské a zednické práce se platily 4.40 Kč na hodinu.

R. **1927** přikoupil Jan Valeš (č.p. 8) obecní pozemek – náves, ve výměře 28 m² na rozšíření hospodářství. Obecní studna byla zaměřena do prodávaného pozemku, ale zůstala nadále majetkem obce. Dále zakoupil od Anny Nekvapilové (č.p. 22) louku v délce svých hranic u hospodářství v šířce 1m za cenu 2 Kč za 1m².

Fr. Suchý dostavěl budovy své usedlosti (č.p. 10): řezárna, chlív, vepřinec, obytná budova, v celkovém nákladu asi 120 000 Kč.

Jos. Čiháček (č.p. 16) postavil novou obytnou budovu a chlív, v celkovém nákladu asi 37 000, stavbu provedl Jos. Falta, mistr zednický v Sadové.

Fr. Vorel (č.p. 13) přistavěl ve svém hostinci taneční sál a restauroval starý lokál, to vše nákladem asi 40 000 Kč.

Nad vsí byla parcela č.k. 188, dříve patřící velkostatku v Jeřicích, přidělovým řízením přeměněna z lesní kultury na pole.

V r. **1928** se přiženil Josef Holeček z Jeřic do č.p.4 a Josef Dufek z Cerekvice do č.p. 19.

Jos. Nekvapil z č.p. 2 vyměnil pozemek s Jos. Zubrem, který ho použil na rozšíření hospodářství, za pozemek nad hájem.

Jan Pour z Vysokého Veselí koupil domek č.p. 25 od Růženy Černé za cenu asi 15 000 Kč a pozemky ve výměře 7 korců za cenu asi 23 000 Kč od Josefa Černého (č.p. 17).

František Vorel (č.p. 13) koupil tři a čtvrt korce pole č.k. 200 od Fr. Velichové (č.p. 23) za cenu asi 17 000 Kč.

Od č.p. 22 připsán 1 korec pole k č.p. 24 jako přínos věnem.

R. **1929** postavil Fr. Stehlík (č.p. 7) stodolu nákladem asi 27 000 Kč. Stavbu provedl Fr. Vávra, mistr zednický v Hořicích.

R.**1930** Jos. Holeček (č.p. 4) postavil chlévky a kolny nákladem 34 700 Kč a Jos. Nekvapil (č.p. 24) chlév asi za 11 000 Kč. Obě stavby provedl Fr. Vávra, mistr zednický v Hořicích.

„V těchto poválečných letech až do roku 1930 se hodně stavělo.“

V r. 1930 velkostatkář p. Voženílek nabídl a pronajal jménem patronátního úřadu v Jeřicích místní Domovině pozemek „farářství“, asi 18 korců, (před čtyřmi lety ještě les, který zničila mniška) na dobu jednoho roku za 4 000 Kč. Pozemek se rozdělil na 9 dílů po 2 korcích a rozebrali si jej členové místní Domoviny. Po roce byla nájemní smlouva prodloužena na další 3 léta za cenu: v prvním roce 2 200 Kč., v druhém 4 000 Kč a ve třetím 5 000 Kč.

V r. **1931** postavil Jos. Nekvapil (č.p.5) na pozemku č.k. 232 obytnou budovu nákladem 17 000 Kč. Nový dům dostal č.p. 29.

V r. **1933** Alois Smolař (č.p. 12) postavil vepřinec nákladem 4 500 Kč. V tomto roce se přiženil do č.p. 1 Karel Nejedlý z Tetína. Obec tak měla ke dni 31. prosince 1933 119 obyvatel.

V r. **1934** přistavěl u č.p. 4 Jos. Holeček výměniční světnici nákladem 9 500 Kč.

V r. **1935** Fr. Suchý (č.p. 10) postavil stodoly se sklepem pod přístodůlkem nákladem 30 000 Kč a Jan Valeš (č.p.8) přestavěl stodoly, kolny a chlívek nákladem 20 000 Kč. Alois Smolař (č.p. 12) postavil obytné budovy a také Jar. Stehlík (č.p. 9) postavil novou obytnou budovu a chlív.²⁰ Mzdy tesařů a zedníků činily 3 až 3,40 Kč, dělníků 2 až 2,40 Kč.

²⁰ Náklady nejsou vyčísleny.

POČASÍ

R. 1882

Zkáza úrody v Čechách r. 1882

„Tento rok sliboval utěšenou žeň, avšak nepřetržité deště koncem července a v srpnu způsobily, že obilí na poli vzklíčilo a brambory shnily v zemi.“ Důsledkem dešťů byly velké povodně po celé monarchii.

Po deštivém létě následoval velmi mírný a příznivý podzim, takže ještě v listopadu dozrávaly na mezích jahody a rozkvétal šerík. *„ Do Vánoc vůbec nemrzlo a ozimy zbujněly.“*

R. 1883

„ (...) v lednu 1883 umrzlo, avšak beze sněhu. Teprve v březnu napadla spousta sněhu. Ačkoli se v naší krajině během dvou týdnů vytratil, zůstalo ho na Krkonoších množství veliké. Po celý téměř březen silně mrzlo, zvláště pak o svátcích velikonočních. Na Velký pátek dne 23. března ukazoval teploměr 18 stupňů zimy (...)“. V dubnu bylo celkem sucho, skoro denně mrazy a studené severní a severozápadní větry. *„ Avšak příznivá pohoda v květnu a v červnu všecko napravila“.*

R. 1885

Zkáza úrody v r. 1885

„Den 27. června 1885 byl pro krajinu zdejší osudným. Po předcházejících několikadenních parnech snesl se k poledni téhož dne nad okolím naším temnošedý mrak a vychrlil celou spoustu ledových krup velikosti ořechu. Spadlo krup tolik, že ještě následujícího dne v neděli bylo lze nalézt jich celé hromady na místech stinných. Smutný byl pohled na polní úrodu v malé chvíli tak zohavenou.“ Krupobití se přihnalo ze severozápadu a nejvíce utrpěly obce

Votuz, Boháňka, Jeřice, část pozemků chloumeckých a třebovětických. Na základě šetření c.k. berním inspektorem bylo pak zasaženým obcím sleveno na daních. K následkům krupobití se přidružilo ještě velké letní sucho, a tak k poničené úrodě obilí se přidala skrovná úroda píce. Navíc se do Čech hrnulo cizí obilí, zvláště z Uher, čehož důsledkem byl pokles cen téměř o polovinu. Byl to špatný rok.

R. 1886

„Rok 1886 vyznamenává se některými zvláštnostmi, jež tuto vypsány jsou.“

Po dosti příznivém podzimu r. 1885 nastala v prosinci tuhá zima. Na umrzlou zem napadla silná vrstva sněhu, která vydržela až do poloviny února. Po krátké oblevě přišla počátkem března zima ještě krutější. Spousty sněhu učinily cesty neschůdné a mrzlo tak silně, že teploměr nad ránem ukazoval -20°C . Toto mrazivé počasí trvalo až do 21. března, kdy nastalo tání. Talo pozvolna, proto se nenaplnily obavy z povodní, avšak velká vlhkost a každodenní deště v první polovině dubna zpozdily jarní setí až do května. Na mnoha polích a cestách vytryskly pramínky vody, z čehož staří hospodáři usuzovali, že bude suché léto. Jinou zvláštností tohoto roku byl dlouhý masopust, neboť popeleční středa připadla teprve na 10. března, ale Velikonoční neděle až na 25. dubna. Protože v důsledku toho připadl svátek sv. Jiří na Bílou sobotu, svátek sv. Jana Křtitele na den Božího těla atd., roznesly se mezi pověřčivými lidmi pověsti, že v tomto roce nastane konec světa. Konec světa nenastal, zato však se urodilo toho roku v Čechách tolik švestek, že to ani nejstarší lidé nepamatovali. Stromy se prohýbaly a lámaly pod jich tíží. Švestek bylo tolik, že se nestačily otrhat ani zpracovat. Léto bylo suché a teplé, ovoce proto výborně dozrálo. Jinde je dávali dobytku, protože švestky nikdo nechtěl. Jeden hektolitr pěkných sušených švestek se prodával za 4 až 5 zlatých, avšak kolem Vánoc stoupla náhle cena na 7 až 8 zlatých a byla po nich značná poptávka, protože se začaly vyvážet do Ameriky. *„A tak se splnilo pořekadlo: Co lidé nechtějí, uschovej!“*. Úroda obilí a jiných hospodářských plodin byla toho roku obstojná, takže by se byl rok ten mezi lepší počítati mohl, kdyby hrozivě nevystoupila cukrovarnická krize. Hospodářům vynášel korec až přes 100 q, takže dobrý pozemek poskytoval

hrubého výnosu přibližně 150 zl. Krize způsobila prudký pokles cen z cukrové řepy na 70 – 80 kr. za 1q. Zároveň klesla i cena obilí.

R. 1887

Kronikář píše: *„Povětrnost roku 1887 byla as následující: v lednu a únoru tuhé mrazy skoro bez sněhu; v březnu zpočátku teplo, v druhé polovici však mrazivo a mnoho sněhu; duben zprvu příznivý, potom chladný, květen studený a deštivý, dne 22. května silná chumelenice sněhová; červen zpočátku deštivý, později pěkný; červenec a srpen příznivý; v září velmi sucho, teprve 29. prudká bouře s hromobitím, lijákem a krupobitím; říjen studený, 14. první silný mráz, který způsobil na vodě led 1 cm silný. Zato v listopadu a prosinci povětrnost příznivá k dokončení rozmanitých polních prací.*

R. 1888

„Povětrnost roku 1888 jevila se as následovně:“ Leden i únor byly mrazivé, 22. ledna a 4. února byly neobyčejné sněhové vánice. Ke konci března bylo pěkné počasí, ale dne 31. března bouře s hromobitím a s množstvím drobných krupek. Dne 6. dubna byla celý den silná chumelenice, nato oteplení, ke konci zimy studené vichřice s kroupami a sněhem. Květen byl zpočátku chladný, 12. května byl sníh, především v Krkonoších ho napadlo hodně. Potom následovalo oteplení, 20. května na Boží hod svatodušní dosáhla teplota až 28°C. K večeru se pak na mnoha místech vyskytly silné bouře s krupobitím a průtrží mračen, nejvíce na severovýchod od Prahy. *„V našem okolí sotva prach skropen.“* V červnu bylo pěkně s častými dešti, což velmi prospělo osení. Červenec byl většinou chladný, žně se opozdily. Srpen byl též většinou deštivý a chladný. V září následovaly silné deště, zvláště 8., kdy rozvodněná Bystřice způsobila škody na lukách odplavením sena. V říjnu byly časté mrazy a sníh, Krkonoše byly úplně zasněženy. V listopadu od 6. do 20. úplně zamrzlo, proto mnoho řepy zůstalo na poli a polní práce se úplně zarazily, avšak od 21. nastalo zase oteplení až do konce měsíce, takže se mohlo opět pokračovat v podzimních pracích. Od 9. prosince nastala úplná zima.

„Jak z přehledu toho vysvítá, byl rok 1888 převahou deštivý, následkem čehož bylo zrno obilné lehčí a špatnější. Semínko jetelové, zvláště otavové, se vůbec nezdařilo, čímž hospodářům naší krajiny značná újma vzešla. Také jiná semena zeleninová i květinová špatně se uvedla. Brambory, nejdůležitější potravina chudého lidu, skoro vesměs shnily.“

R. 1889

Dne 4. června po předcházejících parnech se strhl ke 2. hodině odpoledne nad krajinou příval s krupobitím. Krupobití bylo slabší než v r. 1885, postiženy byly některé pozemky ve Votuzi a v Boháňce. Utrpěla hlavně žita, poněvadž jiné obilí dosud nevymetalo.

R. 1897

Nový kronikář, starosta František Stehlík poprvé zmiňuje krátce počasí až v souvislosti s rokem 1897: „ ...kdy bylo silně deštivo, tak, že nebylo možno pozemky skorem oseti, a co byla úroda, ještě zničena.“

R. 1904

Další údaj o počasí se nachází až s vrocením r. 1904, dá se tedy předpokládat, že v průběhu uplynulých sedmi let nedošlo k závažnějšímu výkyvu „povětrnosti“.

Zato rok 1904 byl abnormálně suchý. Jaro bylo až příliš mokré, začátkem měsíce května ještě trochu sprchlo, ale od května nesprchlo, až teprve na podzim 27. října přišel první deštík. V létě tráva na mezích byla tak suchá, že když se odhodila sirka, ihned vše chytlo, i dosti obilí ve žních na polích shořelo.

R. 1909

V tomto roce kronikář zaznamenal průtrž mračen 12. září s katastrofálními následky: „V neděli odpoledne ke druhé hodině zatemnil se obzor přes Bohánku na Králové Dvory, v těchto místech mračna stála šeděmodré barvy, blesky, hrom bil, až ke čtvrté hodině došly mraky naší obce, spustil se liják, jak když vodu z konve lije, kroupy, kusy ledu jak dlaně do té vody tleskaly. To trvalo as přes hodinu, skorem dvě, spusty škod naděláno všude v polích, ornice smetená, po obci dolů voda válela kameny ohromné velikosti až půl druha metru do kvadrátu. Při tom zajímavo bylo, že přes Hořice, k západu svítilo tou dobou slunce, v Ostroměři již ani nepršelo. Odtud voda stekla směrem k Jeřicům a Třeboveticům, kdež nadělala ohromných škod, zvláště v Třeboveticích domky odplavila a as osm lidských životů pohřbeno“. Lidé dostali nějakou státní subvenci na výpomoc, „... ale velké to nebylo, jen pro zčeření veřejnosti“.

R. 1915

Další údaj o počasí je až ve válečném roce 1915, kdy úroda byla špatná, zvláště jarní obilí se nezvedlo.

R. 1921

Rok byl suchý, ale 11. srpna přišla povodeň skoro jako v r. 1909 a nadělala škod, zvláště v níže položených staveních. Přesto si kronikář pochvaluje: „Tento rok byl úrodný a pšenice stála 1q až 450 Kč, žito 1q 380 Kč, ječmen 1q 350 Kč, oves 1q 320 Kč, což ale dlouho netrvalo. Za čekanku v tomto roce 1q dostalo se v družstevní sušárně 76 Kč, což bylo asi nejvyšší cena, kterou kdy dočkáme.“

R.1922

V zimě byly povodně, ale celkově byl tento rok suchý a velice neúrodný. Zvláště chyběla píce pro dobytek, jetel nebyl žádný. Ceny obilí klesly, prodávala se pšenice 1q za 120 Kč, žito 1q až pod 100 Kč, ječmen 105 Kč, oves 120 Kč, čekanka kolem 30 Kč za 1q.

R. 1923

Jaro tohoto roku bylo přiměřeně vlhké, ale povětšinou studené.

1. června po poledni byl veliký liják a asi ve dvě hodiny odpoledne takřka průtrž mračen. Spousty vody se valily po obci na návsi, všechna pole byla rozervána, zvláště okopaniny. Očka bramborů odnesena z polí, čekanky povalené a zaplavené, stejně tak luka před senosečí, trávy byly zamazané.

15. června z rána poletoval sníh a 16. června byl mráz, šedivina. Pokračovaly deště, lijáky tak, že nebylo možno ani sena usušit.

Žně obilí byly dobré, počasí krásné, měsíc srpen a září suché, až okopaninám sucho škodilo. Podzim byl zase mokrá, říjen deštivý, že nebylo možno okopaniny sklídit a zasít ozimy. Koncem listopadu nastaly mrazíky a 2. prosince napadlo sněhu.

R. 1924

„O Vánocích 1923 začala krutá zima, která trvala až skorem do konce března. Ukutné mrazy byly, ještě v březnu se stupňovaly, teprv v dubnu povolila zima, ač ještě bylo dosti studeno. Tuto zimu vyváželo se veškeré dřevo z lesů, zničených mniškou, vozilo se na nádraží, odkudž šlo do Francie, jezdil, kde kdo byl. Mnoho koňů se nakoupilo do okolních obcí. Dříví též se prodávalo na stojatě, každý občan nakoupil dřeva, že jej bylo plné zahrady, návse, až od Hradce Králové, Bydžova a ještě dále, sem lidé chodili káceti a vozili domů, veliký ruch se dřívím, což nikdy před tím nebylo a nebude. Krásné lesy naše, všechny pryč...“

R. 1929

V roce 1929 byla tuhá zima, mrazy až -30°C. Zima způsobila mnoho škod, zvláště na ovocném stromoví. V některých krajích byly stromy zcela zničeny,

zvláště švestky. V dalších dvou letech řádila puklice švestková, takže téměř všechny švestky byly zničeny.

R. 1933

Rok 1933 byl suchý a zima téměř bez sněhu, přesto byla dobrá úroda obilovin, zvláště pšenice dobře sypala. To ovšem mělo vliv na cenu obilí a pšenice se platila přede žněmi 145 Kč, po žních pak 100 Kč, žito 65 Kč, ječmen v průměru 90 Kč, oves 65 Kč, brambory 35 Kč, čekanka 20 Kč, řepa cukrovka 11,75 Kč. Úroda ovoce byla střední, švestky žádné. Přibližná cena dobytka byla: vepř mrtvá váha 8,50 Kč za 1 kg, pár selat do července 300 – 400 Kč, v druhém pololetí kolem 200 Kč. Býci 1 kg živé váhy 3,50 Kč, užitkové krávy 1 400 – 2 000 Kč, telata živé váhy 4,50 Kč za 1 kg, krávy nucené porážky 250 – 350 Kč.

R. 1934

Rok 1934 byl rokem katastrofálního sucha. To trvalo již od podzimu, i zima byla suchá, téměř bez sněhu, jaro i léto suché, podzim suchý a teplý, na poli se mohlo pracovat až do Vánoc. Za celý ten čas nezapršelo až na podzim před setím. Po žních přišel znenadále vydatný lijavec, tolik všemi očekávaný. Zaseté směsky a jiná krmiva proto pěkně vzešly a při teplém počasí narostlo dost krmiva. Byla to záchrana, protože slámy i jiné píce bylo málo. Lidé chodili do státních lesů na stařinu, kterou se stlalo i částečně krmilo. Následkem sucha byl v obci velký nedostatek vody, takže se musela dovážet. Vozila se ze skály Jos. Holečka na pasekách, tam je silný pramen, a ze studánky Fr. Suchého, ale ten to pak zakázal, i když se posléze ukázalo, že neprávem. Studánka v návsi byla téměř vyschlá, ve studánce nade vsí též bylo málo vody a voda se musela dovážet téměř po celý rok.

R. 1935

V roce 1935 byla zima mírná, ale jaro mokré a studené, takže setí bylo opožděno a selo se kolem 15. dubna. Léto bylo suché, podzim též suchý, po žních zaseté směsky vůbec nevyrostly. Celková úroda byla špatná.

R. 1936

Rok 1936 byl příznivý. Bylo dostatek píce i úroda byla dobrá, proto také stouply ceny dobytka.

R. 1937

V roce 1937 byla zima dobrá, avšak jaro mokré, tudíž se začalo sít koncem dubna a na mokrých pozemcích až začátkem května. Léto bylo suché, ale podzim dobrý. Pšenice byly dobré, žita slabá, ječmen i oves špatné. Suché píce bylo poněkud méně. Na podzim byly pěkné směsky. Úroda ovoce byla špatná. Všechno červivé a po očesání se hned kazilo.

ŠKOLY

Důsledkem války v šestašedesátém bylo vydání několika zákonů. Vedle branného zákona, kterým byla nařízena všeobecná dvanáctiletá branná povinnost, vyšel r. 1868 také školský zákon, kterým byla správa škol převedena z církve na stát. Stát potřeboval vojáky vzdělané, a proto převzal kontrolu nad školstvím. Správcem školy se stal místo faráře učitel a veřejné obecné školy se staly přístupné všem občanům bez ohledu na jejich vyznání. Zároveň byla rozšířena povinnost školní docházky na osm let, tedy od šesti do čtrnácti let. Každou školu řídila školní rada. Dalším zákonem byla ustanovena základní pravidla vyučování na obecných školách. Zemským zákonem z r.1870 bylo upraveno zřizování, vydržování a navštěvování veřejných škol obecných. Nejvyšší počet žáků jedné třídy byl vyměřen na 80. Důsledkem bylo houfné rozšiřování škol a zřizování škol nových.

Tak byla r. 1871 znovu zřízena filiální škola v Boháňce (r.1861 zrušená) a r. 1875 povýšena na samostatnou jednotřídní školu obecnou. Když následujícího roku se chystala Boháňka postavit novou školní budovu, byli vybídnuti Chloumečtí, aby se přidali a zřídili společně školu dvoutřídní. Návrh však na obci nebyl přijat a Chloumek zůstal přiškolen do Velkých Jeřic, kde musela být škola o jednu třídu rozšířena. V jeřické škole se tak vyučovalo ve třech třídách.

R.1888 způsobil v monarchii rozruch reakční návrh poslance říšské rady knížete A. Lichtensteina na opravu obecného školství. Změny se měly týkat vychovávání a vyučování výhradně ve směru náboženském a na školách obecných se měly vynechat předměty dějepis, kreslení, tělocvik a ženské ruční práce, omezit pak přírodopis a silozpyt (fyzika). Povinnost školní docházky se měla opět zkrátit z osmi na šest let a znovu se měla zavést poslední dva roky škola opakovací. Církvi měl být vyhrazen nad celou školou spoludozor a na učitelích mělo být vyžadováno *missio canonica*, tj. biskupské schválení. Kronikář, pan učitel Dědourek, návrh rozhořčeně komentoval:

„...Kdo pak usiluje o zmenšení vzdělání obecného, ten jen k úpadku národa směřuje.“

V obcích se sbíraly podpisy proti návrhu, avšak i druhá strana zahájila usilovnou agitaci shánějíc podpisy na petice vydané konzistoří. K petici podané říšské radě proti návrhu strany klerikální a velkostatkářské se přidala i celá školní obec jeřická. Nakonec se návrh zákona ani nedostal na program zasedání říšské rady.

V roce 1914 se správní obec, tj. Chloumek a Votuz, usnesla přiškolit se k Boháňce, *„což se ale značně protáhlo“*, jak poznamenal kronikář.

Až v r. 1934 se v občanské schůzi po delší debatě usneslo:

„.....že zdejší obec jest pro nadstavbu školy v Boháňce“.

Nadstavba umožňovala rozšíření jednotřídky na dvoutřídku. Obec si však vymínila, že od ní nebude požadováno více než 14 000 Kč. S přestavbou se začalo během prázdnin v r. 1935 a koncem září byla dvojtřídní škola hotová. Obec si zažádala o půjčku 14 000 Kč v Kampeličce v Jeřicích se splatností 6 až 10 let.

Půjčka byla splacena za 2 roky, v roce 1937.

OBSAH

O kronice obce Chloumek

Správa obce

Spolky

Události

Stavby

Komunikace

Voda

Elektrifikace obce

Změny na usedlostech

Počasí

Školství

POZNÁMKY EDITORA

Text není přesným přepisem předlohy (k tomu by stačilo kroniku oskenovat). K úpravám mě vedlo několik důvodů. Především předpokládám, že čtenáře budou z kroniky zajímat konkrétní údaje, avšak jejich vyhledávání je v původním textu nepřehledné. Proto jsem při zachování chronologie událostí text rozčlenila do tematických kapitol.

Vynechala jsem ty části textu, které se nevztahují přímo k životu obce (např. sňatek korunních manželů, spory mezi politickými stranami apod.). Text jsem také nepatrně krátila tam, kde obsah nebyl věcný.

Upravovala jsem text jen v nezbytné míře stylisticky a pravopisně, aby byl dnešnímu čtenáři dobře srozumitelný.

Texty v uvozovkách a kurzívou jsou doslovnou citací, tři tečky v závorce znamenají, že se jedná o úryvky.

Jitka Dršatová